

Ranka Đurđević

Tanja Salak

Ana Grgić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

rdurdevic@gmail.com

tanjacarapina@gmail.com

anagrgic@ffzg.hr

Šegrt Hlapić za razinu B1 u nastavi inojezičnoga hrvatskoga

Jedan od najčešćih argumenata za uvođenje književnosti u nastavu inoga jezika stjecanje je sociokulturne kompetencije. Glotodidaktičari se slažu da književnoumjetnički tekst u nastavi inoga jezika omogućuje razvijanje svih četiriju jezičnih vještina: pisanja, govorenja, slušanja i čitanja. Prema Zajedničkome europskome referentnome okviru za jezike (ZEROJ, 2005: 27) izvorne književne tekstove (gotovo) bez teškoća moguće je čitati na razinama B2 (korisnik može razumjeti suvremenu književnu prozu), C1 (korisnik može razumjeti dugačke i složene književne tekstove te prepoznati stilske osobitosti) te na C2 (korisnik bez teškoća čita sve vrste tekstova). Za niže razine izvorne književne tekstove potrebno je prilagoditi. Autorice su, potaknute stotom obljetnicom tiskanja Čudnovatih zgodna šegrta Hlapića (2013) te objavljivanjem priručnika Hrvatski B1: opisni okvir referentne razine B1 (ur. Grgić i sur. 2013) koji postavlja standarde znanja i određuje okvir poznavanja hrvatskoga jezika na toj razini, prilagodile poznati roman Ivane Brlić-Mažuranić za razinu B1 prema ZEROJ-u. Za potrebe ovoga rada bit će prikazane neke mogućnosti primjene prilagođena teksta Čudnovatih zgodna šegrta Hlapića u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika na razini B1.

Ključne riječi: hrvatski kao ini jezik, književni tekst u nastavi inoga jezika, razina B1

0. Uvod

Godine 2013. proslavljena je stogodišnjica prvoga tiskanoga izdanja *Čudnovatih zgodna šegrta Hlapića*, prema riječima A. G. Matoša *maloga remek-djela* poznate (i priznate) hrvatske spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić, prevedenoga na mnoge jezike poput ruskoga, mađarskoga, korejskoga, perzijskoga... Cijela je godina bila u znaku toga događaja pri čemu je međunarodna znanstvena konferencija *Od čudnovatoga do čudesnoga* (17. – 20. travnja 2013., Zagreb i Slavonski Brod) omogućila mnogim stručnjacima da iznesu svoje viđenje kako se baviti tim klasikom hrvatske književnosti. Iz perspektive hrvatskoga kao inoga jezika (HIJ) na konferenciji je prikazano kako tako

leksički, gramatički i kulturološki izazovan tekst uključiti u nastavu hrvatskoga jezika za neizvorne govornike na razini C1 prema ZEROJ-u (v. Gulešić Machata 2015) te kako prilagoditi tekst *Čudnovatih zgoda šegrta Hlapića* za razinu B1 koja je iste godine opisana u priručniku *Hrvatski B1: opisni okvir referentne razine B1* (ur. Grgić i sur. 2013) (v. Grgić, Đurđević i Salak 2015). Nedugo zatim roman *Čudnovate zgrade šegrta Hlapića* prilagođen je u potpunosti, a početkom 2016. ugledao je svjetlo dana kao *Šegrt Hlapić za razinu B1*. Ovaj rad nudi neke mogućnosti primjene toga prilagođenoga romana u nastavi HIJ-a za razinu B1.

1. Književni tekst u nastavi inoga jezika

U nastavi inoga jezika velik je naglasak na stjecanju komunikacijske i sociokulturne kompetencije, ali ne zanemaruje se ni osobni razvoj učenika. Pri poučavanju pozornost valja usmjeriti na tečnost, upotrebu autentičnih tekstova te njegovanje motivacije (Martinović 2004: 319), čemu književnomjetnički tekst može izrazito pozitivno pridonijeti jer je književnost u mnogim zemljama diljem svijeta visoko vrednovana pa se uvođenje književnoga teksta u nastavu inoga jezika može smatrati visokomotivirajućim čimbenikom (Lazar 1993: 15). Književni tekst tako, s jedne strane, omogućuje upoznavanje kulture i otvara vrata u danu nacionalnu književnost, a s druge strane, univerzalnošću tema može biti kohezivni čimbenik u heterogenoj skupini učenika, tj. most između kulture iz koje se dolazi i kulture koju se susreće preko učenja jezika. O tome da književnomjetnički tekst pozitivno utječe na učenje i poučavanje inoga jezika svjedoče radovi mnogih autora (npr. Lazar 1993, Narančić Kovač 1999, Šmidt Pelajić 2007, Khatib i sur. 2011, Yilmaz 2012, Martinović 2004, Gulešić Machata 2015). Književnomjetnički tekst u nastavi inoga jezika može biti poticaj za razvijanje svih četiriju jezičnih vještina: pisanja, govorenja, slušanja i čitanja. Osim toga, književni tekstovi sadrže kulturološke, ideološke, društvenopolitičke i ostale podtekstove te potiču čitateljevu emocionalnu angažiranost, kreativnost, imaginaciju, spremnost na upoznavanje ciljane kulture te interpretaciju i sl. (Woodward 2001: 99-101). I neka istraživanja literarnih preferencija među studentima engleskoga kao IJ-a (npr. Tseng 2010, Yilmaz 2012) pokazuju da roman, kratka priča i drama uvelike pridonose jezičnomu razvoju. Neizvorni govornik u narativnim tekstovima može vidjeti kako opisivati, a u dramskima kako voditi različite dijaloge, izražavati emocije i sl. (Grgić, Đurđević i Salak 2015: 534).

Iako je stjecanje sociokulturne kompetencije jedan od najčešćih argumenata za književnost u nastavi inoga jezika, nije zanemariva ni mogućnost da se utvrdi gramatičko ili čak stekne i određeno sociolingvističko znanje zbog različitih varijanata jezika. Jezik i stil književnoga djela katkada su i ometajući čimbenici, posebice ako je riječ o govornicima inoga jezika na nižim razinama. Kako bi čitanje na inome jeziku bilo uspješno, a onda i ugodno, potrebno je dosegnuti određeni prag jezične kompetencije (Šamo 2014), a razina B1 „simbolično određuje *prag*, odnosno granicu između mogućnosti temeljnoga (A) i samostalnoga korisnika stranoga jezika (B)“ (Grgić i sur. 2013: 13). Taj takozvani prijelazni stupanj neizvornoga govornika u poučavanju

HIJ-a i ovladavanju njime čini se izazovnim iz morfološke, sintaktičke i leksičke perspektive, posebice kada je riječ o književnosti.

2. Književni tekst u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika

Književnim tekstom u nastavi HIJ-a bavilo se nekoliko autora (npr. Juričić 2011a, Juričić 2011b, Aleksovski i Juričić 2012, Korljan 2010, Korljan i Buljubašić 2011, Gulešić Machata 2015, Cvitanušić Tvico i Đurđević 2015). Najčešće je riječ o uključivanju izvornih književnih tekstova u nastavu HIJ-a na naprednim razinama učenja, a neki radovi govore o uključivanju poezije u nastavu HIJ-a, od čega jedan o uključivanju poezije i na nižim razinama. Što je stupanj znanja neizvornih govornika viši, to su veće mogućnosti za uvođenje književnih tekstova, pa se tako u udžbeniku hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika za razinu B2 *Razgovarajte s nama!* može naći ulomak iz romana *Črna mati zemla* Kristijana Novaka (Čilaš Mikulić i sur. 2015: 104) te ulomci iz romana *Hotel Zagorje* Ivane Simić Bodrožić (Čilaš Mikulić i sur. 2015: 68-69) kao i pjesma *Moj jezik* Milivoja Slavičeka (Čilaš Mikulić i sur. 2015: 17). Na tim se razinama, poznato nam je iz nastavne prakse, često čita lektira, bilo neki dijelovi bilo cjelovita djela uglavnom suvremenih hrvatskih autora. Takva je praksa u skladu s opisnicima razina u ZEROJ-u (2005: 27) prema kojima korisnici na razini B2 mogu razumjeti suvremenu književnu prozu, na razini C1, među ostalim, dugačke i složene književne tekstove te prepoznati stilske različitosti dok na najvišoj razini, C2, mogu bez teškoća čitati sve vrste tekstova uključujući i književna djela. Književnost kao polazište za poučavanje HIJ-a naći ćemo u udžbeniku M. Korom *Kroatisch für die Mittelstufe* koji se sastoji od 17 cjelina. Na temelju književnoumjetničkih tekstova suvremenih autora obrađuju se gramatičke, leksičke ili kulturološke teme. Koliko je autoricama poznato, u pripremi je još jedan udžbenik u kojemu će polazište za učenje biti književni tekstovi, i to samo jednoga suvremenoga hrvatskoga autora. U čitanci M. Cesarec i M. Čilaš Mikulić *Učimo hrvatski – čitanka* (2003) namijenjenoj višim srednjim ili naprednim stupnjevima neizvorni govornici mogu čitati tekstove kanonskih hrvatskih pisaca.

Udžbenici za HIJ namijenjeni nižim (i srednjim) razinama uglavnom ne sadrže književne tekstove jer oni zbog svoje složenosti nisu primjereni. No tome se može doiskočiti prilagodbom tekstova. Tako u udžbeniku hrvatskoga jezika za niži srednji stupanj (B1+ prema ZEROJ-u) *Razgovarajte s nama!* (Čilaš Mikulić i sur. 2011: 145–146) postoji prilagođen tekst *Šume Striborove* I. Brlić-Mažuranić, a u udžbeniku *Hrvatski za početnike 1* (Čilaš Mikulić i sur. 2006: 266) prepričana je priča o Dori Krupićevoj i Pavlu Gregorijancu iz Šenoina romana *Zlatarovo zlato*. Prilagođena književna djela uvelike olakšavaju uključivanje književnosti u nastavu inoga jezika na nižim razinama, a u isto su vrijeme i svojevrsna nagrada korisnicima na tim razinama jer mogu, doduše na pojednostavljen, ali njima prilagođen način, upoznati književnost, a preko nje i kulturu i jezik kojim ovladavaju, što ih motivira za daljnje učenje. Za takozvane velike svjetske jezike postoje brojna izdanja takvih prilagođenih književnih djela, dok za hrvatski jezik u vrijeme pisanja ovoga rada postoji tek jedno takvo djelo.

3. Šegrt Hlapić za razinu B1 u nastavi HIJ-a

Prije nego što se ponude neke mogućnosti uključivanja prilagođena književnoga teksta o šegrtu Hlapiću u nastavu HIJ-a na razini B1, potrebno je ukratko opisati jezične (i receptivne i produktivne) sposobnosti kojima korisnik na razini B1 raspolaze. Korisnik može primati i proizvoditi primjerice izlaganja o poznatim temama, prozne tekstove linearne naracije, jednostavnoga stila pripovijedanja te suvremene lirske tekstove jednostavnoga izraza; razgovarati o temama iz područja kulture (npr. književnosti ili kazališta), razmjenjivati, provjeravati i potvrđivati informacije te komentirati tuđa mišljenja i stajališta; u pisanoj proizvodnji može se kreativno izraziti kroz priču ili sastavak o svojim osjećajima, iskustvima i reakcijama (Grgić i sur. 2013: 17–32). Smatra se sposobnim za obradu kraćega književnoga teksta, složenije sintaktičke strukture sa stilskim sredstvima (npr. epitetom, kontrastom, metaforom i sl.) (Grgić i sur. 2013: 38). Može razmjenjivati informacije, raspitivati se o tuđemu mišljenju i stajalištu, izraziti vlastito te izraziti slaganje ili neslaganje. Služi se i makrofunkcijama poput opisa, naracije, komentara, objašnjenja i argumentacije (Grgić i sur. 2013: 41).

Kada razmišljamo o uključivanju književnoga teksta u nastavu (inoga) jezika, prvo se nameće ideja o razvijanju vještine čitanja, no tekst može biti plodno polazište i za razvijanje drugih jezičnih vještina. Navest ćemo neke primjere kako učenike motivirati za čitanje *Šegrt Hlapića za razinu B1* te kako iskoristiti prilagođeni književni tekst u nastavi HIJ-a za gramatičke i leksičke vježbe, vježbe razumijevanja te vježbe govorenja i pisanja, a zatim i kako konkretan književni tekst može biti polazište za stjecanje sociokulturne (i komunikacijske) kompetencije.

3.1. Primjeri aktivnosti prije čitanja

Za čitanje bi bilo dobro stvoriti poticajno ozračje i učenike uvesti u temu. Nudimo nekoliko smjernica kako učenike motivirati razgovorom.

- (1) Koje savjete roditelji najčešće daju djeci?
- (2) Zamislite da ste roditelj i vaše dijete odlazi na nekoliko dana od kuće – kako biste se osjećali?
- (3) Razmislite o posljednjemu savjetu koji vam je netko dao ili koji ste vi dali – na što se odnosio?
- (4) Koja je vaša najdraža knjiga za djecu? Postoji li u vašoj nacionalnoj književnosti djelo koje su čitala sva školska djeca? O čemu govori? Iz kojeg je vremena?

3.2. Primjeri gramatičkih vježba

Osobitosti pripovjednoga stila I. Brlić-Mažuranić (usp. Derossi 1968) poput mirnoće pripovijedanja, spora pokretanja radnje, prekida ispunjenih opisima i vrlo čestih ponavljanja istih riječi, što se nastojalo očuvati i u prilagođenu tekstu, mogu se iskoristiti za gramatičke vježbe pa se učenicima primjerice može zadati da na prazne crte

upišu pridjev *zelen* kao u (1). Također, posvojni pridjevi i posvojne zamjenice mogu se vježbati međusobnim zamjenjivanjem kao u (2). Moguće je na isti način vježbati i redosljed enklitika kao u (3). Glagolski oblici mogu se vježbati tako da se učenicima da dio teksta u koji trebaju upisati odgovarajući glagolski oblik kao u (4). Na sličan način mogu se vježbati padežni oblici (5) te imperativ kojim tekst obiluje (6).

- (1) *Hlapić je imao samo jedne poderane hlače i još jedne zelene, koje mu je majstorica napravila. Hlapić je bio smiješan u hlačama, imao je zelene noge kao zelena žaba, pa ih nije volio nositi.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016:14)
- (2) *Hlapićevo putovanje bilo je na početku lako kao dječja igra.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 13) → *Njegovo putovanje bilo je na početku lako kao dječja igra.*
- (3) *Starac je zahvalio dobrom Hlapiću i dao mu slatko mlijeko.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 17) → *Starac je zahvalio njemu i dao mu slatko mlijeko.* → *Starac mu je zahvalio i dao mu slatko mlijeko.*
- (4) *Njegova žena imala je dobro srce i voljela je Hlapića.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 14)
- (5) *Na cesti je bio most, a Bundaš je krenuo prema mostu. Kad su došli do mosta, Hlapić se uplašio. Pod mostom je sjedio neki čovjek u crnoj odjeći...* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 23)
Žene su ispred kuća razgovarale o vatri. Pod stablima su bili muškarci i razgovarali o vatri. Djeca su se igrala vani, ali su već zaboravila na vatru i tražila su žabe. (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 33)
- (6) *A Bundaš je pokazao svoje bijele zube i mislio: „Ne diraj mojeg Hlapića!“* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 36)
Gita se sjetila: „Reci pastirima da ćeš im popraviti sve cipele u kući pa će nam dati da spavamo kod njih!“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 38)

3.3. Primjeri leksičkih vježba

Izvorni tekst bogat je poredbama koje su se u prilagodbi nastojale što više očuvati. Stoga je moguće izdvojiti neke i zadati učenicima da ih dovrše prisjećajući se teksta kao u (7). Može im se zadati da svojim riječima objasne izraz iz teksta te napišu rečenicu koristeći se njime kao u (8) ili im se mogu zadati vježbe s novim riječima kao u (9). Učenike se može upozoriti na izraze koji se pojavljuju u tekstu kao u (10). U tekstu se spominju mnoge životinje pa učenici mogu nabrojiti nekoliko domaćih i divljih životinja kao u (11). Neke je leksičke vježbe moguće povezati s ilustracijama kao u (12).

- (7) *Hlapić je bio jako malen, veseo kao _____, _____ kao lav, mudar kao _____, a dobar kao _____.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 13)
→ *Hlapić je bio jako malen, veseo kao ptica, hrabar kao lav, mudar kao knjiga, a dobar kao sunce.*
- (8) *otići u svijet* → _____
- (9) *A. Podcrtajte što sve može biti poderano: kolač, papir, televizor, hlače, mara-mica, tanjur.*

B. Tko što ima? Povežite.

1. postolar a) kola
2. mljekar b) puška
3. vojnik c) krava
4. pastir d) alat

→ 1. d), 2. a), 3. b), 4. c)

(10) Hlapić je vidio da čovjek ima pravo jer je vani padala kiša pa se nije nikamo moglo. (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 23)

biti u pravu ili _____ → *biti u pravu ili imati pravo*

Po noći se životinje ne boje ljudi kao po danu, a to je zato jer životinje znaju da se čovjek boji u noći, a one se ne boje. (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 48)

noću ili _____, danju ili _____ → *noću ili po noći, danju ili po danu*

(11) *Ujutro rano čule su se kokoši, guske i krava.* (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 21)

Navedite još neke domaće životinje.

Kraj Gite i Hlapića letio je veliki noćni leptir, uz Gitu je hodao jedan stari jež, a u travi su vidjeli duge uši zeca. (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 48)

Navedite još neke divlje životinje.

(12) U poglavlju *Požar u selu* (str. 30) čitamo neke lekseme povezane s riječi *vatra*.

Uz pomoć ilustracije na stranici 31. prisjetite se glagola iz teksta koji se odnose na vatru. Zatim tim glagolima pridružite imenice. Što sve može gorjeti? Što sve možemo gasiti?

3.4. Primjeri vježba za razumijevanje

I razumijevanje se može provjeravati na različite načine, bilo da je riječ o slušanju bilo o čitanju. Učenici mogu odlučivati o točnim i netočnim tvrdnjama, dopunjavati započete odgovore, odgovarati na pitanja, mogu i sami postavljati pitanja o sadržaju, mogu im se zadati zadatci višestrukoga izbora tako da se bira više točnih odgovora kao u (13) ili samo jedan točan odgovor kao u (14).

(13) Hlapić je otišao u svijet i ponio: malo slanine, postolarsku stolicu, postolarski alat, nož;

Šareno društvo iz romana čine: Hlapić, mačka, pas, Gita, kanarinac, papiga.

(14) Koliko je dana trajalo Hlapićevo putovanje?

- a) pet
- b) sedam
- c) devet

3.5. Primjeri vježba za govorenje i pisanje

Proizvodnja je na inome jeziku uvijek izazovna, posebno na nižim razinama. Ovdje za uvježbavanje jezične djelatnosti govorenja predlažemo pričanje priče tako da se radnja smjesti u 21. stoljeće, usmeno opisivanje ilustracija, prepričavanje pojedinih ulomaka, zamišljanje novih situacija u kojima bi se mogli naći Gita, Hlapić i

Bundaš te možda i šalu s učenicima o tome kako pojedine životinje koje susreću u romanu zvuče na hrvatskome, a kako na njihovim jezicima. Za uvježbavanje pisanja može se sastaviti oprostajno pismo po uzoru na Hlapićevo pismo majstorici (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 15), predviđati kraj romana nakon Šestoga dana putovanja, mogu se opisivati likovi (npr. karakter, fizički izgled, odjeća), pisati savjeti za djecu s obzirom na „opasnosti“ u kojima su se našli likovi itd.

3.6. Primjeri tema za stjecanje sociokulturne kompetencije

Podjednako važno koliko i učenje samoga jezika jest učenje o kulturi. U nastavku će biti riječi o tome koja mjesta u romanu mogu poslužiti kao dobar poticaj za razvijanje sociokulturne kompetencije. Dvije su ključne teme: Hlapićev patrijarhalni svjetonazor i Hlapićev religijski svjetonazor (o Hlapićevu konzervativnu svjetonazoru kao polazištu za interpretaciju v. Majhut 2008). Prva tema detaljnije obuhvaća moguće rasprave o odgoju djece i percepciji muške i ženske djece u ciljnoj kulturi tijekom povijesti te usporedbu s današnjicom u ciljnoj, ali i drugim kulturama. Kao polazište mogu se izdvojiti ovi dijelovi romana: „Bože moj“, mislio je Hlapić, „teško je s djevojčicama! Maloprije je bila tužna, a sada je gladna.“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 26) ili kad je Gita ugledala konja koji ju je podsjetio na njezina konjića iz cirkusa: „Ona se sjetila svojeg konjića u cirkusu. To ju je tako razveselilo i nije mislila o drugim stvarima. To je često tako s djevojčicama.“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 35).

Odnos majstora Mrkonje i majstorice može biti poticajan za raspravu o muško-ženskim odnosima nekoć i danas. Majstor Mrkonja je muškarac, i to opasan, zao i impulzivan tip koji od bijesa želi baciti čizmice u vatru, ne voli kad se djeca igraju i smiju, strog je i nepravedan prema svojem šegrtu. On je muško, a „podrazumijeva se“ da muškarci na težak i bolan događaj reagiraju grubošću. S druge strane, majstorica je blaga i nježna, majčinski tip. Od bolnoga je događaja postala još toplija i brižnija, što se smatra „tipično ženskom“ karakteristikom. Vidi se dakle jasna podjela uloga: muškarci su grubi, žene su blage.

Drugu temu, Hlapićev religijski svjetonzor, moguće je raspraviti na temelju sljedećih dijelova teksta. Pri susretu s crnim čovjekom pod mostom Hlapić ga je „provjeravao“ hoće li se glasno pomoliti prije spavanja: „A onda je pogledao hoće li se i onaj čovjek prekrstiti. No on se nije prekrstio, nego je odmah počeo hrcati kao vuk.“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 25). U razgovoru s djecom pastirima Hlapić vodi raspravu o postanku svijeta, o Božjem stvaranju svega oko nas: „Razgovarali su o prirodi i Bogu. Djeca nisu išla u školu, ali su znala da je sve oko njih dao Bog.“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 35). Kad oko sebe osjeća sreću, Hlapić se osjeća „kao da je u crkvi“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 56). Ako što dobro prođe, treba zahvaliti Bogu: „Nemojte me hvaliti!“ govorio je Hlapić i imao je pravo. Kad čovjek čovjeka hvali, nikada ne zna je li to točno. Zato je najpametnije da zahvale Bogu-“ (isto). Ti elementi pripovijesti o Hlapiću poticajni su za razgovor i pokušaj da se razumije temelj na kojem počiva svjetonazor sredine i vremena. Dakako, odmah se nameće pitanje koliko su religija i patrijarhalni

svjetonazor u društvu važni i prisutni danas i u kojim segmentima života, a usporedbu je moguće proširiti i na druge kulture.

Daljnijim se čitanjem može otkriti još tema za razvijanje sociokulturne kompetencije. Primjerice, već se u uvodu može prepoznati želja da se *male čitatelje* pouči životu: „*No zato neka nitko ne ide od svoje kuće.*“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 13). Taj tipični postupak može biti poticaj za prizivanje poznatih djela iz kulture inojezičnih učenika koja su možda znana i diljem svijeta. Tako se hrvatski književni tekst stavlja u svjetski kontekst. Usto se ovdje može otvoriti i tema o tome zašto bi Hlapić trebao otići od kuće, a zašto ostati, pri čemu se može organizirati kratka rasprava s iznošenjem argumenata *za* i *protiv*. Neizravno se, zahvaljujući ovoj temi, može povesti razgovor o tome s koliko je godina uobičajeno otići od kuće, od roditelja, tj. osamostaliti se u ciljnoj te drugim kulturama, pri čemu se može govoriti o tome kako se osjećaju roditelji kada djeca odu, a kako djeca. Mogu se i razmijeniti argumenti o prednostima, odnosno o nedostacima samostalnoga života i života s roditeljima.

Pojavljivanje riječi *postolar* može potaknuti razgovor o starim zanimanjima i njihovu izumiranju ili potrebi za njima. Tako književni tekst može odvesti raspravu na važan društveno-gospodarski fenomen. Pri tome se obogaćuje leksik jer se uče ili ponavljaju nazivi zanimanja i rekviziti potrebni za obavljanje pojedinih poslova.

Kad se Hlapić sprema na odlazak, u torbu stavlja komad kruha i komad slanine kao simbol skromne prehrane, skromna života. Taj dio može potaknuti razgovor o tome kako se slanina shvaća danas (kao delicija), kako se naziva u pojedinim dijelovima Hrvatske, iz kojega dijela potječe, jesu li učenici bili ondje, jesu li kušali slaninu, poznaju li hrvatsku gastronomiju i sl. Učenici također mogu istražiti što je sve Hlapić jeo na svojem putovanju te usporediti njegovu prehranu s današnjom ili na temelju Hlapićeve hrane mogu pretpostavljati iz kojega dijela Hrvatske dolazi.

Glavni su likovi djeca i na svojem putu susreću i upoznaju drugu djecu. Gita i Hlapić su gradska djeca, a pastiri i Marko seoska. Učenici mogu razgovarati o tome kako je mogao izgledati dan gradskoga djeteta, a kako seoskoga. Primjerice, zanimljivo je reći učenicima da su djeca često ostajala kod kuće i čuvala guske ili krave baš kako to rade Marko i pastiri. Usto je moguć razgovor i o obrazovanju jer seoska djeca iz romana ne idu u školu, a ipak znaju jednako kao i Hlapić: „Hlapić se tomu čudio jer nije znao da od trave i kukuruza čovjek može mnogo naučiti i da je iz prirode došla mudrost u Hlapićeve školske i sve druge knjige.“ (Grgić, Đurđević i Salak 2016: 35), a tu se posredno može otvoriti i tema čovjekova odnosa prema prirodi.

Poznato je da uz animirani film *Šegrt Hlapić* redatelja Milana Blažekovića i scenarista Paje Kanižaja iz 1997. godine postoji i igrani film redatelja Silvija Petranovića iz 2013. U animiranome filmu Hlapić je prikazan kao miš u službi karakterizacije, a miš simbolizira siromaštvo i skromnost – što učenike može podsjetiti na frazem (*biti*) *siromašan kao (crkveni) miš*. Iz toga se može roditi rasprava kako bi Hlapić izgledao, tj. koja bi životinja bio u kulturi inojezičnih učenika. Tu se prizivaju i druge usporedbe čovjekovih osobina sa životinjskima, npr. majstorica može biti nježna kao srna (iako to nije rečeno), Mrkonja je uspoređen s lavom i medvjedom, dakle s opasnim životi-

njama. Takve su predodžbe važan dio zajedničke kulturne memorije. Za kraj, učenici bi mogli istražiti biografiju Ivane Brlić-Mažuranić pa pronaći i predstaviti nekoga „svojega Andersena“.

4. Zaključak

Uključivanje književnoga teksta u nastavu inoga jezika i nastavniku i učeniku omogućuje kreativnost. S razlogom književnost i u nastavi HIJ-a ima važno mjesto, a naša je želja da ga dobije već na nižim razinama. *Šegrt Hlapić za razinu B1*, kao djelo prilagođeno određenom stupnju ovladanosti jezikom, daje tu mogućnost. Ovaj je rad pokušao dati skroman doprinos u poticanju na takvu praksu. No kako se roman o Hlapiću ne iscrpljuje lako, ostaje još mnogo poticajnih tema koje se odabiru u skladu s potrebama i interesima učenika.

5. Literatura

- Aleksovski, M., Juričić, A.-T. (2012) Zaokružena priča – Vukovar, u M. Čilaš Mikulić, A.-T. Juričić, S. L. Udier (ur.), *Croatium – Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika*, 1. zbornik radova, Zagreb: FF press, 87–96.
- Cesarec, M., Čilaš Mikulić, M. (2003) *Učimo hrvatski – čitanka*, Zagreb: FF press.
- Cvitanušić Tvico, J., Đurđević, R. (2015) *Negdje u inojezičnom hrvatskom, poezija i projekt u poučavanju jezika*, Dani slavenskih kultura i jezika, Bukurešt (izlaganje).
- Čilaš Mikulić, M., Gulešić Machata, M., Pasini, D., Udier, S. L. (2006) *Hrvatski za početnike 1, udžbenik hrvatskoga kao drugoga i stranog jezika*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Čilaš Mikulić, M., Gulešić Machata, M., Udier, S. L. (2011) *Razgovarajte s nama! Udžbenik hrvatskog jezika za niži srednji stupanj (B1–B2)*, Zagreb: FF press.
- Čilaš Mikulić, M., Gulešić Machata, M., Udier, S. L. (2015) *Razgovarajte s nama! Udžbenik hrvatskoga kao drugoga i stranog jezika za razinu B2*, Zagreb: FF press.
- Derossi, Z. (1968) Jezik Čudnovatih zгода šegrta Hlapića, *Umjetnost riječi* 3: 245–255.
- Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1* (2013), A. Grgić, M. Gulešić Machata i I. Nazalević Čučević (ur.), Zagreb: FF press.
- Grgić, A., Đurđević, R., Salak, T. (2015) Čudnovate zgone šegrta Hlapića za razinu B1, u B. Majhut, S. Narančić Kovač i S. Lovrić Kralj (ur.) „*Šegrt Hlapić*“ od čudnovatog do čudesnog, *zbornik radova*, Zagreb – Slavonski Brod: Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti i Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, 533–548.
- Grgić, A., Đurđević, R., Salak, T. (2016) *Šegrt Hlapić za razinu B1, prilagodba romana Čudnovate zgone šegrta Hlapića Ivane Brlić-Mažuranić*, Zagreb: FF press
- Gulešić Machata, M. (2015) Čudnovate zgone šegrta Hlapića i neizvorni govornici hrvatskoga jezika na razini C1, u B. Majhut, S. Narančić Kovač i S. Lovrić Kralj (ur.) „*Šegrt Hlapić*“ od čudnovatog do čudesnog, *zbornik radova*, Zagreb – Slavonski Brod: Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti i Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, 549–560.

- Juričić, A.-T. (2011a) Kriminalistička priča za strane studente, *Nova Croatica* V/5: 319–328.
- Juričić, A.-T. (2011b) Kratka priča u nastavi hrvatskog kao drugog i stranog jezika, u E. Krejčová, P. Krejči i M. Przybylski (ur.), *Výuka jihoslovanských jazyků v dnešní Evropě*, Brno: Porta Balkanica, 112–120.
- Khatib, M., Rezaei, S., Derakhshan, A. (2011.) Literature in EFL/ESL Classroom, *English Language Teaching* 4/1: 201–208.
- Korljan, J. (2010) O pjesničkoj slobodi (ili: Oprostite, znaju li oni hrvatski jezik?), *Časopis za hrvatske studije* Vol. 6: 269–280.
- Korljan, J., Buljubašić, E. (2011) Književnost i nove tehnologije, pristup poučavanju hrvatskom kao drugom i stranom jeziku, *Časopis za hrvatske studije* Vol. 7: 361–375.
- Korom, M. (2001) *Kroatisch für die Mittelstufe: Lese- und Übungstexte* (Zweite, überarbeitete und erweiterte Auflage), München: Verlag Otto Sagner.
- Lazar, G. (1993) *Literature and Language Teaching. A guide for teachers and trainers*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Majhut, B. (2008) Recepcija romana Čudnovate zgrade šegrta Hlapića, *Nova Croatica* II/2: 43–115.
- Martinović, A. (2004) Using literature in the EFL classroom, u D. Stolac, N. Ivanetić i B. Pritchard (ur.), *Suvremena kretanja u nastavi stranih jezika*, Zagreb – Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 319–326.
- Narančić Kovač, S. (1999) Dječja književnost u nastavi stranoga jezika, u Y. Vrhovac (ur.), *Strani jezik u osnovnoj školi*, Zagreb: Naprijed, 257–271.
- Šamo, R. (2014) *Čitanjem do spoznaje, spoznajom do čitanja*, Zagreb: Učiteljski fakultet.
- Šmidt Pelajić, I. (2007) Dječja književnost u nastavi stranog jezika, u J. Granić (ur.) *Jezik i identiteti*, Zagreb – Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 637–649.
- Tseng, F. (2010) Introducing Literature to an EFL Classroom: Teacher's Presentations and Students' Perceptions, *Journal of Language Teaching and Research* 1/1: 53–65.
- Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje* (2005), Zagreb: Školska knjiga.
- Yilmaz, C. (2012) Introducing Literature to an EFL Classroom: Teacher's Instructional Methods and Students' Attitudes toward the Study of Literature, *English Language Teaching* 5/1: 86–99.
- Woodward, T. (2001) *Planning Lessons and Courses. Designing sequences of work for the language classroom*, Cambridge: Cambridge University Press.

The Apprentice Hlapić for B1 level in teaching Croatian as L2

One of the most frequent arguments for using literature in L2 classroom is acquiring socio-cultural competence. Foreign language teaching specialists agree that literary texts in teaching L2 allow the development of all four language skills: writing, speaking, listening and reading. According to the Common European Framework for Languages (CEFRL) (2005: 27) original literary texts (almost) without difficulty can be read at levels B2 (the user can understand contemporary literary prose), C1 (the user can understand long and complex literary texts and identify stylistic features) and C2 (the user can read all kinds of texts without difficulty). For lower levels original literary texts should be adjusted. The hundredth anniversary of publishing of *The Strange Adventures of Hlapić the Apprentice* (2013), as well as publishing of the manual *Croatian B1: descriptive framework of the reference level B1* (ed. Grgić et al. 2013), which sets the standards and framework for knowledge of Croatian language at this level, encouraged authors to adjust the famous novel by Ivana Brlić-Mažuranić for B1 level according to CEFRL. For the purposes of this paper some possible uses of the adjusted text of *The Strange Adventures of Hlapić the Apprentice* in teaching Croatian as L2 will be presented.

Key words: *Croatian as L2, literary text in teaching L2, B1 level*